

Aleg A

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uzupełnienia postanowień regulaminu sejmowego.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi w ubiegłej kadencji sejmowej sprawozdanie z dnia 10. września 1910 do LW. 108.079/910 w sprawie uzupełnienia postanowień regulaminu sejmowego.

Gdy sprawozdanie to nie zostało przez Wysoki Sejm załatwione, Wydział krajowy ponawia je bez zmiany.

Przedłożony Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 3. września 1907 LW. 30.603 (Aleg. 273/07) projekt regulaminu obrad sejmowych zawierał, ujęte w §. 53, postanowienia mające na celu obronę czci osób, którym nie przysłużyło prawo brania udziału w obradach Sejmu. Postanowienia te polegały na tem, że jeżeli poseł kogoś, kto nie ma prawa brać udziału w obradach Sejmu, obwinia w Sejmie czy to ustnie, czy pisemnie o czyn karygodny, lub zarzuca mu czynny uwłaczający jego czci, albo podnosi twierdzenia ubliżające mu odnośnie do jego życia prywatnego lub rodzinnego, to zaczepionemu przysłużyło prawo wniesienia na ręce Marszałka krajowego pisemnego zażalenia. Zażalenie to miało być przedmiotem załatwienia komisji dyscyplinarnej, ewentualnie Sejmu i mogło spowodować udzielenie posłowi, który wniósł obwinienie, napomnienia przy ewentualnem odebraniu dyet przez pewien czas do dni 14, albo nawet przy wykluczeniu posła do 14 dni ze Sejmu z odebraniem dyet.

Przepisy te, analogiczne do postanowień zawartych w projektach c. k. Rządu z r. 1906, 1907, 1909 w przedmiocie zmiany ustawy o regulaminie Rady Państwa, normujące postępowanie w wypadku obwinienia w Wysokiej Izbie osób niemających prawa brania udziału w obradach sejmowych o czyny karygodne lub zarzucenia takim osobom czynów uwłaczających ich czci, uzasadniał Wydział krajowy, w powołanem na wstępie swem sprawozdaniu, koniecznością zapewnienia osobom poza Wysoką Izbą stojącym jakiegos środka obrony przed nieuzasadnionymi atakami na największy skarb, jakim jest cześć ludzka i dania im możności rychłej rehabilitacji, oraz potrzebą zabezpieczenia powagi obrad Wysokiego Sejmu, jaką mogłyby obniżyć lekkomyślne i nieuzasadnione napaści natury osobistej.

Sejmowa komisja dla reformy wyborczej w sprawozdaniu z dnia 28. września 1907 Ls. 3.237/907 (Al. 415/907) w przedmiocie projektu regulaminu sejmowego przyjęła wniosek Wydziału krajowego, a godząc się na wypowiedzianą w tym wniosku zasadę (w §. 50. swego przedłożenia) poczyniła pewne nieistotne zmiany.

Dla porównania przytaczamy tekst odnośnego wniosku Wydziału krajowego i sejmowej komisji dla reformy wyborczej.

Wniosek Wydziału krajowego. (§. 53.).

Jeżeli poseł kogoś, kto nie ma prawa brać udziału w obradach Sejmu, obwinia w Sejmie czy to ustnie, czy pisemnie o czyn karygodny lub zarzuca mu czyny uwłaczające jego czci, albo podnosi twierdzenia ubliżające ma odnośnie do jego życia prywatnego lub rodzinnego, to zaczepionemu przysłuży prawo wniesienia na ręce Marszałka pisemnego zażalenia. Zażalenie takie musi być Marszałkowi doręczone w przeciągu 14 dni od dnia, w którym nastąpiło w Sejmie obwinienie. — Marszałek takie zażalenie wniesione w czasie należytych przekazuje komisji dyscyplinarnej. Komisja taka w komplecie przynajmniej 4 członków wliczając przewodniczącego, rozstrzyga zwykłą większością obecnych członków. Marszałek głosuje w razie równości głosów. Komisja może przesłuchać obwiniającego i zaczepionego i może odrzucić zażalenie bez przedkładania Sejmowi w tym przedmiocie sprawozdania. Komisja może też uznać za stosowne złożyć Sejmowi sprawozdanie, a wniosek jej może opiewać, albo o przejście do porządku dziennego nad zażaleniem z przytoczeniem powodów lub bez tego, albo o udzielenie posłowi napomnienia.

W tym ostatnim wypadku może komisja przedłożyć Sejmowi wniosek dodatkowy o odebranie posłowi dyet przez pewien czas do 14 dni, albo też o wykluczenie posła do 14 dni ze Sejmu z odebraniem dyet.

Do wniosku komisji może prócz jej sprawozdawcy otrzymać w Sejmie głos tylko poseł, przeciw któremu wniesiono zażalenie i to raz jeden. Sejm ma wniosek komisji albo uchwalić, albo odrzucić.

Wniosek kom. dla reformy wyborczej.

(§. 50.).

Jeżeli poseł kogoś, kto nie ma prawa brać udziału w obradach Sejmu, obwinia w Sejmie czy to ustnie, czy pisemnie o czyn karygodny, albo podnosi twierdzenia, które ubliżają jego życiu prywatnemu lub rodzinnemu, to zaczepionemu służy prawo wniesienia na ręce Marszałka pisemnego zażalenia. Zażalenie takie musi być Marszałkowi doręczone w przeciągu 14 dni od dnia, w którym nastąpiło w Sejmie obwinienie. — Marszałek takie zażalenie wniesione w czasie należytych przekazuje komisji dyscyplinarnej. Komisja taka w komplecie przynajmniej 4 członków wliczając przewodniczącego, rozstrzyga zwykłą większością obecnych członków. Marszałek głosuje w razie równości głosów. Komisja może przesłuchać obwiniającego i zaczepionego i w ogóle sprawdzić naprowadzone okoliczności, poczem może odrzucić zażalenie bez przedkładania Sejmowi w tym przedmiocie sprawozdania. Komisja może też uznać za stosowne złożyć Sejmowi sprawozdanie, a wniosek jej może opiewać, albo o przejście do porządku dziennego nad zażaleniem z przytoczeniem powodów lub bez tego, albo o udzielenie posłowi napomnienia.

W tym ostatnim wypadku może komisja przedłożyć Sejmowi wniosek dodatkowy o wykluczenie posła do 5 dni ze Sejmu z odebraniem dyet.

Do wniosku komisji może prócz jej sprawozdawcy otrzymać w Sejmie głos tylko poseł, przeciw któremu wniesiono zażalenie i to najwięcej dwa razy. Sejm ma wniosek komisji bez zmian albo uchwalić, albo odrzucić.

W odbytej w dniu 9. października 1907 rozprawie ogólnej nad sprawozdaniem sejmowej komisji dla reformy wyborczej w przedmiocie projektu regulaminu sejmowego, jakoteż w dniu 10. października 1907 w rozprawie szczegółowej nad wnioskiem komisji, dotyczącym obrony czci osób, którym nie przysłużyło prawo brania udziału w obradach sejmowych, w szczególności w rozprawie szczegółowej nad §. 50. projektu komisji domagali się niektórzy mówcy usunięcia postanowień w tym

paragrafie zawartych, inni zaś odmiennego sposobu sformułowania zasady wypowiedzianej w tych przepisach.

Wysoki Sejm nie uchwalił wniosku komisji, lecz na posiedzeniu w dniu 10. października 1907 powziął w tej sprawie następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby wziął pod bliższą rozwagę kwestyę sformułowania zasady w §. 50. projektu regulaminu i sprawozdanie w tej sprawie Sejmowi przedłożył“.

Wspomnianą rezolucyę Wys. Sejmu przypomniał poseł Starzyński dwukrotnie w czasie ostatniej sesji sejmowej, a to w przemówieniach dnia 22. stycznia i 4. lutego 1910 żądając, by Wydział krajowy przyszedł do Wys. Sejmu z przedłożeniem o wprowadzenie postanowień, mających na celu chronić cześć osób do Wys. Izby nienależących.

Stosując się do uchwały z dnia 10. października 1907, przekłada Wydział krajowy poniżej Wys. Sejmowi wniosek o uzupełnienie postanowień regulaminu i pozwala sobie uzasadnić ten wniosek w następujący sposób:

Regulamin obowiązujący zawiera w §. 49. postanowienia, mające na celu chronić osoby przed ich znieważaniem w Sejmie.

Przepisy bowiem §. 49. regulaminu wyraźnie opiewają, że Marszałek może wykluczyć z bieżącego posiedzenia Sejmu posła, który w Izbie dopuścił się obelg, a zwołać się mająca bezpośrednio po posiedzeniu, na którym nastąpiło wykluczenie komisya dyscyplinarna może orzec przedłużenie wykluczenia, aż do czterech następnych posiedzeń (§. 49. u. 2 i 4).

Wydział krajowy jest zdania, że przepisy te mają na celu ochraniać cześć osób i to tak tych, którym przysłuza prawo brania udziału w obradach Sejmu, jakoteż osób do Wys. Sejmu nienależących, a więc niemających prawa brania udziału w obradach sejmowych.

Historya wprowadzenia do regulaminu postanowień objętych §. 49. uzasadnia dostatecznie, że takie właśnie zapatrywanie Wydziału krajowego jest zgodne z istotą oraz celem powołanych wyżej przepisów §. 49. regulaminu.

Postanowienia te mieściły się bowiem już w poprzednim prowizorycznym regulaminie, a wprowadzono je, na wniosek p. M. Urbańskiego, uchwałą Wys. Sejmu z 27. marca 1899 r., jako §. 64. a. ust. 2. i 3. prow. regulaminu z 27. listopada 1865 roku. W rozprawach nad tą sprawą wyraźnie zaznaczono, że użyty w tych przepisach wyraz „obelgi“ określa „rozmyślne, czy ciężkie zniewagi“, (przemówienie członka komisji reformy wyborczej p. Wł. Wiktora Czaykowskiego w dniu 27. marca 1899), oraz, że zachowując tradycyjną powagę obrad sejmowych należy w nich przestrzegać zasad „przyzwoitości społecznej“, a więc nie dopuszczać do nadużywania wolności słowa, jakim jest bezprzecznie znieważanie osób (przemówienie s. p. A. Jaworskiego w dniu 27. marca 1899).

Nie tylko jednak przebieg obrad nad tą sprawą, lecz także tekst i uzasadnienie wniosku p. M. Urbańskiego (Al. 174/1898-9), oraz sprawozdanie komisji reformy wyborczej w tym przedmiocie (Al. 245/1898-9) przemawiają za powyższą interpretacyą odnośnych postanowień.

Przepisów tych, które mają również na celu zabezpieczyć powagę obrad, jaką mogłyby obniżyć lekkomyślne i nieuzasadnione napaści natury osobistej, nie mógł jednak Wydział krajowy uznać za dostateczny środek obrony czci osób, które w Sejmie obwiniono o czyny karygodne, którym zarzucono czyny uwłaczające czci, albo przeciw którym podniesiono twierdzenia, ubliżające im odnośnie do ich życia prywatnego i rodzinnego i dlatego zaproponował Wydział krajowy w §. 53. projektu regulaminu z r. 1907 przyjęcie zasady, że obwinionemu służy w tych wy-

padkach prawo wniesienia zażalenia, które winno stać się przedmiotem dochodzenia i rozstrzygnięcia przez komisję dyscyplinarną, ewentualnie przez pełną Izbę.

Wprowadzenie tej zasady uważaliśmy za konieczne wobec możliwości zarzucenia komuś w Sejmie w sposób zupełnie nieobelżywy, przeciwnie, w sposób zupełnie przyzwoity czynów karygodnych, uwłaczających cześć zaczepionego. W tych wypadkach przepisy §. 49. są niewystarczającymi, bo obwiniony pozbawiony jest wszelkich środków obrony i to nie rzadko wówczas, gdy obwinienie mogło zachwiać cześć zaczepionego w opinii publicznej i podkopać, a nawet wśród pewnych okoliczności zniszczyć jego egzystencję materialną.

W tych razach trzeba koniecznie otworzyć dla obwinionego jakieś forum, gdzieby mógł uzyskać zadośćuczynienie. I tem właśnie forum ma być komisya dyscyplinarna.

Forum to winno, zdaniem naszym, być dostępnem nie tylko dla osób, którym nie przysłużyło prawo brania udziału w obradach sejmowych, lecz także dla osób to prawo posiadających.

Obwinienia takie mogą bowiem spotkać i posłów. Wprawdzie ci ostatni mogą sami sprostować uczynione zarzuty i odeprzeć obwinienia, niewątpliwie jednak orzeczenie kolegiálne komisji dyscyplinarnej może mieć niekiedy daleko większe znaczenie, a dla samego obwinionego być daleko lepszym i skuteczniejszym środkiem obrony od obrony własnej.

Z tego też powodu Wydział krajowy zmienia swój pierwotny wniosek z r. 1908 rozszerzając ten środek obrony także na osoby, które mają prawo brania udziału w obradach.

Prócz tej jednej zmiany przedkładał Wydział krajowy Wys. Sejmowi wniosek identyczny z wnioskiem uczynionym w r. 1907. Wydział krajowy zastanawiał się nad innymi sposobami sformułowania zasady, wyrażonej w przedłożonym poniżej wniosku, przyszedł jednak do przekonania, że w danych okolicznościach przedstawiony Wys. Sejmowi sposób jest najwłaściwszym.

Jakież bowiem podniesiono w r. 1907 zarzuty przeciw takiemu sformułowaniu tej zasady? Oto najważniejszymi zarzutami były te, że nie do kompetencji Izby lecz do sądu należy skonstatowanie, czy ktoś popełnił czyn karygodny, czy nie; następnie, że proponowane postanowienia ograniczają swobodę słowa, a wreszcie, że staną się niepotrzebnym balastem, bo spowodują liczne zażalenia osób do Wys. Sejmu nie należących.

Wydział krajowy nie podziela tego zapatrywania. W tych bowiem wypadkach, w których proponowane przepisy mają mieć zastosowanie, droga sądu jest właśnie wykluczona, a komisya dyscyplinarna jest rodzajem rady honorowej wyopwiadającej swą opinię. Projektowane postanowienia mają na celu zapobiedz spotwarzaniu osób, a ta forma wyrażania się jest zupełnie odmienną i różniącą się od krytyki, choćby jak najdalej idącej.

Wreszcie, aby uniknąć balastu wskutek nieuzasadnionych zażeń przyznano w proponowanych postanowieniach komisji dyscyplinarnej prawo odrzucenia zażeń bez przedkładania Sejmowi sprawozdania.

Z tych więc powodów, jakoteż z przyczyny, że komisya reformy wyborczej przyjęła w r. 1907 proponowany przez Wydział krajowy sposób sformułowania zasady w tej sprawie, wreszcie biorąc na uwagę, że i ostatni z r. 1909 projekt rządowy w przedmiocie zmiany ustawy o regulaminie Rady państwa i przedłożenia referentów w tej sprawie zawierają przepisy analogiczne do postanowień zaprojektowanych Wys. Sejmowi w r. 1907, Wydział krajowy ponawia swój wniosek w tym przedmiocie i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Regulamin sejmowy uzupełnia się postanowieniami w §. 49 a) wymienionemi, jak następuje:

§. 49. a).

Jeżeli poseł obwinia kogoś w Sejmie czy to ustnie, czy pisemnie o czyn karygodny, lub zarzuca komu czyny uwłaczające jego czci, albo podnosi twierdzenia, które ubliżają jego życiu prywatnemu lub rodzinnemu, to zaczepionemu służy prawo wniesienia na ręce Marszałka pisemnego zażalenia. Zażalenie takie musi być Marszałkowi doręczone w przeciągu 14 dni od dnia, w którym zaszedł ten wypadek.

Marszałek takie zażalenie wniesione w czasie należytych przekazuje komisji dyscyplinarnej. Komisja ta w komplecie przynajmniej 4 członków, wliczając przewodniczącego, rozstrzyga zwykłą większością obecnych członków. Marszałek głosuje w razie równości głosów.

Komisja może przesłuchać obwiniającego i zaczepionego i może odrzucić zażalenie bez przedkładania Sejmowi w tym przedmiocie sprawozdania. Komisja może też uznać za stosowne złożyć Sejmowi sprawozdanie, a wniosek jej może opiewać albo o przejście do porządku dziennego nad zażaleniem z przytoczeniem powodów lub bez tego, albo o udzielenie posłowi napomnienia.

W tym ostatnim wypadku może komisja przedłożyć Sejmowi wniosek dodatkowy o odebranie posłowi dyet przez pewien czas do 14 dni, albo też o wykluczenie posła do 14 dni zo Sejmu z odebraniem dyet.

Do wniosku komisji może prócz jej sprawozdawcy otrzymać w Sejmie głos tylko poseł, przeciw któremu wniesiono zażalenie i to raz jeden. Sejm ma wniosek komisji albo uchwalić albo odrzucić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Adam Gotuchowski, w. r.

Sprawozdawca:

Mieczysław Onyszkiewicz, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

